

Moji prvi učitelj.

(Piše Fr. Žužek.)

II.

Babica.

Zadnjič sem opisal, vsaj nekoliko, svojega prvega učitelja, dobrega dedka. Če ga tudi niste spoznali popolnoma, nekoliko ste pa že uvideli, kakšen je bil.

Danes pa vam povem nekaj malega o svojem drugem učitelju v mladosti. To je bila moja stara mati, ali pa, če vam je bolj znano, moja babica. Pri nas smo rekli tej stari, pohlevni ženici le — stara mati; saj stara je bila res, dobra pa tudi kakor mati. Leta so ji bila upognila telo in na zgubančenih licih se ji je videlo, da je že mnogo trpela na svetu. Večkrat mi je pravila, kako je bilo hudo, ko je izgubila v prvi mladosti skrbne stariše in je ostala sirota, od vseh zapuščena. Zato so se ji pa reveži in bolniki tako smilili. Kadar je prišel k nji prosit slaboten možiček ali stara ženica, sta šla gotovo potolažena in obdarovana iz hiše. Kos kruha ali skledica jedi za reveže se je vedno dobilo v kuhinji. Če pa le ni bilo tega pri rokah, dala je babica prgišče moke. „Nate, pa pojdite v imenu božjem“, je rekla in se poslovila od prosjaka. Če sem jo pri takem delu krščanskega usmiljenja opazoval jaz, izročila je dar meni, naj ga dam prosilcu. Zase pa sem dobil nauk: „Usmiljen bodi revežem; beraška palica je zapisana vsem, če tudi misli človek, da ne bo nikoli pritiskal kljuke od hiše do hiše.“

Moja babica je bila pa tudi delavna, dasiravno je bila stara in slabotna. Po leti je hodevala kaj rada na polje. Tam za našo cerkvijo je imela svojo njivico, posajeno s krompirjem, zeljem, peso in drugo zelenjavo. Tu je bila dan na dan, odkar se je oglasila kukavica v bukovji pod sv. Rokom, pa do pozne jeseni. Na to njeno njivico sem jo spremljal tudi jaz, kadar nisem bil pri dedku ali pri drugih opravkih. Z babico sva sadila krompir, skupaj sva ga okopavala in izkopavala. Pleti po zelju in pesi pa tako ni nihče bolje znal

kakor moja babica. Vsak vršiček in vsako pesno peresce je ogledala in otipala, da se ji ni mogel skriti najmanjši polžek ali neznatni plevelček. Hodeč po razorih je pulila škodljiva zelišča in je metala na mejo. Mej delom pa je kazala meni različno zelenjad ter pripovedovala, kako pomaga ta rastlina v tej bolezni in kedaj je dobra ona. In kako je vse to vedela in znala! „Glej, Francek, to je tavžentroža; to-le pa črna bîl, ki celi rane. To je slak, ono pa materina dušica.“ „In kaj je pa to?“ poprašal sem jo jaz večkrat. „Tisto, vidiš, tisto je pa loboda; saj bi jo vendar moral poznati. Ko je bila lakota v naših krajih so jedli tak plevel ljudje. E, ti ne veš, kako se živi na svetu. Kaj smo vse vživali tistega leta, ko nismo bili nič pridelali; prazna kašča in prazen želodec sta nas učila moliti: ‚Daj nam danes naš vsakdanji kruh.‘ Hudi časi so bili, hudi.“

Tako sem se učil spoznavati marsikatero rastlino, škodljivo polju, včasih pa zelo koristno človeku. Babica je pa res poznala mnogo rastlin. Pisani cvetki in zeleni bilki povedala mi je ime, zraven pa mi razlagala božjo modrost, ki je odločila tudi navidezno slabe in nezkatne stvari v korist in pomoč človeku.

Ko je jeseni začela briti mrzla burja po praznem strnišču in je naletaval prvi sneg, bila je babica kaj rada doma pri gorki peči. Tam na bukovi klopi zraven zelenih modelnic je sedela. Pod nogami je imela stolec, v naročju pa šivanje. Kar je družina po letu raztrgala, pošila je po zimi babica. V tem času sem se sukal tudi jaz tam okoli, posebno če je šel dedek iz sobe po opravkih. Vdeval sem babici nit v debelo šivanko ter pobiral zaplate in škarje, če so štrknile na tla.

Največje veselje sem pa imel, ko je babica prinesla kolovrat v sobo ter začela presti. Tako prijetno se mi je zdelo tisto vrtenje in škrtanje, da sem bil vedno blizu vretena in kolesa. Če sem pa le preveč štopical tam okoli, gotovo se je pripetila kakšna sitnost ali nesreča. Sedaj je padla vrstica raz kolo, sedaj se je zamotala preja na vretenu ali pa se je utrgala nit. Posebno dobro sem porabil tiste srečne trenutke, ko ni bilo nikogar v sobi. Vrtil sem kolo, da se je preja vsa

zamotala. Ko pa je prišla babica zopet v sobo ter sedla za kolovrat, tedaj bi jo bil pa najrajše pobral. „Da bi te in bi te, si se že zopet tukaj vrtil, za samo škodo si pri hiši.“ Tako sem bil okregan in — pol ure me potem ni pogledala babica. Tiho je prela in se zamislila v kolovrat. Sčasoma pa je začela potihoma peti in to je mene vleklo zopet k peči. „Ko bi bil ti, kakor smo bili včasih otroci, bi malo zapel“, povzela je potem zopet besedo. „Nù, saj bom, le naučite me kakšno“, pripomnil sem jaz. Sedaj pa sva pela z babico tiste lepe pesmice, kakoršne so prepevali njega dni. Seveda sem se jaz glasil v začetku bolj tiho, če pa je zaškripalo vreteno, slišal se je tudi moj glas. Pa ne vém, zakaj je babica zdaj pa zdaj pritisnila svoj veli obraz prav na moje uho — menda nisem prav dobro slišal, ali kaj.

Z babico sva se sploh prav dobro razumela. Pravim sploh, kajti včasih mi je bilo tako, kakor bi je ne bil imel prav rad. To je bilo posebno po zimi zjutraj. Umiti se je bilo namreč treba in sicer v mrzli vodi ali pa še celo v ledeni. Babica je postavila na klop skledico vode in „umij se, da ne boš tako krmežljiv in zaspan“ mi je velela. Jaz pa sem potem tipal po vodi in iskal dna po posodici, zraven pa stegovat in vil prste, da bi bil pogrel vodo. Slednjič sem se pa vendar toliko osrčil, da sem potegnil z rokama jedenkrat, dvakrat po licih pa — hitro k platneni brisavki. Toda babica še ni bila zadovoljna s tem. „Snaga je Bogu in ljudem draga“, je rekla in me vsega ogledala: kakšen je vrat, kako je z ušesi, če so roke snažne. In če ji ni bilo vse všeč, hajdi, šla sva vnovič k mrzli vodi. To vam je bilo sedaj vzdihovanja in ihtenja! Ko so pa bili poravnani tudi lasje, je rekla babica: „Sedaj pa pojdi in zapomni si, prava snaga ne sega samo do praga, ves se mora človek osnažiti. Čez malo časa mi je pa to vse prav prišlo, posebno ko sem začel hoditi v šolo. Drugi šolarčki so morali večkrat iz šole tekati k vodnjaku, jaz sem bil pa tako zadovoljen in vesel, češ „jaz sem pa umit dan na dan; saj me babica zjutraj tako ožehta.“

„Ta se je pa samo učil“, si morda misli kakšen porednež. Le počasi, počasi, mali sodnički. Moja babica mi je večkrat rekla, da se počasi tudi daleč pride. Zato so pa menda, vsaj pri meni, počasi in le včasih prišle igrače na vrsto. Pa ne mislite, da mi je igrač dajala babica. Kaj še — Miklavž mi je prinašal največ tistih ropotij. Ta bogati svetnik, ki pa le, malo pred božičem nosi in samo pridnim otrokom, spomnil se je tudi mene. Tisto srečno noč mi je prinesel tacega konjička, da sem ga lahko zajahal, in potem sva šla kar v skok. Pa kaj hočemo, ko mi je usilil Miklavž tudi tablico in črtalnik. Tablica, tablica, to je bilo pa nekaj novega. Te igrače si nisem posebno želel, pa je moralo biti že prav — Miklavž, ki nosi, več vé, kakor tisti, komur prinaša. Torej Miklavž in babica sta želela, da sem se učil tudi pisati. Kadar sem konja kam jahal, spomnila se je gotovo babica tablice in me oštela: „Kaj se bruzaš vedno po konju, kar v peč ti ga vržem, piši kaj, piši.“ In potem sem res napisal tistih kljuk, da je bilo kaj. „Gori in doli pa pikica na vrhu, to je ‚i‘; tisti okrogli, ki je tak, kakor kolaček ali mesena klobasica, je pa ‚o‘. Tako mi je dobra babica razlagala črke. Če mi je šlo od rok pisanje, potegnila je babica usta na smeh, če so bile črke pa preveč zvite, se je pa zajezila: „I, kako si in si; kaj ti bodo rekli v šoli, če boš pisal tako grdo!“ In vnovič sem pritiskal črtalnik na tablico ter meril, kako ležé črke.

Tak je bil moj drugi učitelj v mladosti — moja babica — v kolikor se je spominjam še. Kaj počne pa vaša babica, mali bosopetci?

Detetu na grob.

Komaj si prišlo v življenje,
Bleda te poljubi smrt,
Še ne veš za bol, trpljenje,
Čaka že te grob odprt.

V snù si ti na svet dospelo,
V snù si leglo v grob hladán,
V Bogu snivaš zdaj veselo —
Žitje tvoje — rajski sán!

Ciril Vuga.

